

Schaalbare interventies voor psychische stoornissen bij Syrische vluchtelingen

Marit Sijbrandij, VU Klinische Psychologie

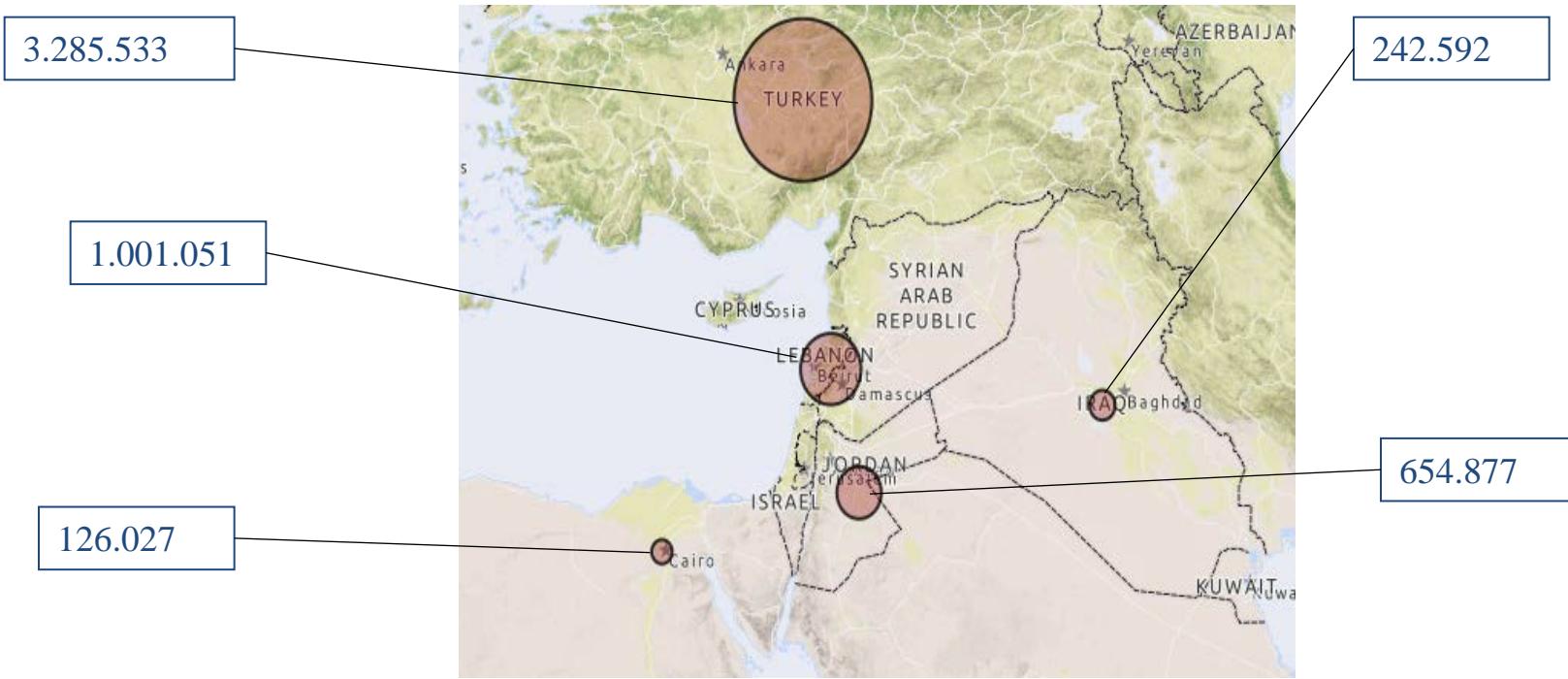

Onbekende toename in vluchtelingen

5.3 miljoen Syrische vluchtelingen geregistreerd bij UNHCR

50% kinderen, vaak onbegeleid

Bron: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/regional.php>;
Nov 5, 2017

Asielaanvragen door Syriërs in Europa: 970.316 (April 2011-Juli 2017)

Nederland:
33.897

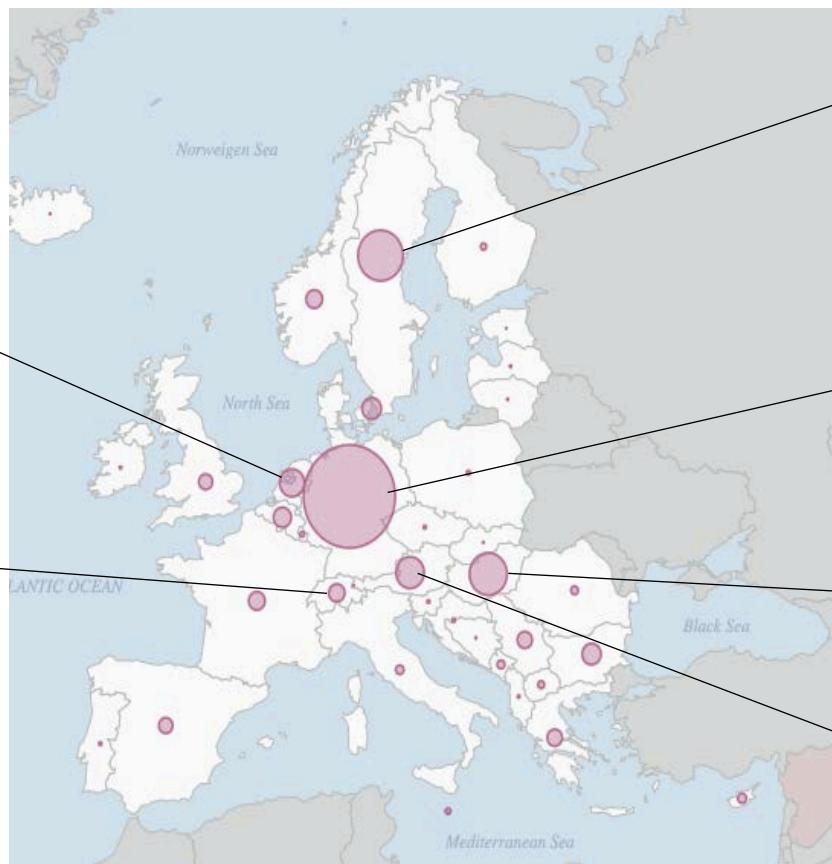
Zweden:
112.899

Zwitserland:
14.966

Duitsland:
507.795

Hongarije:
77.056

Oostenrijk:
48.632

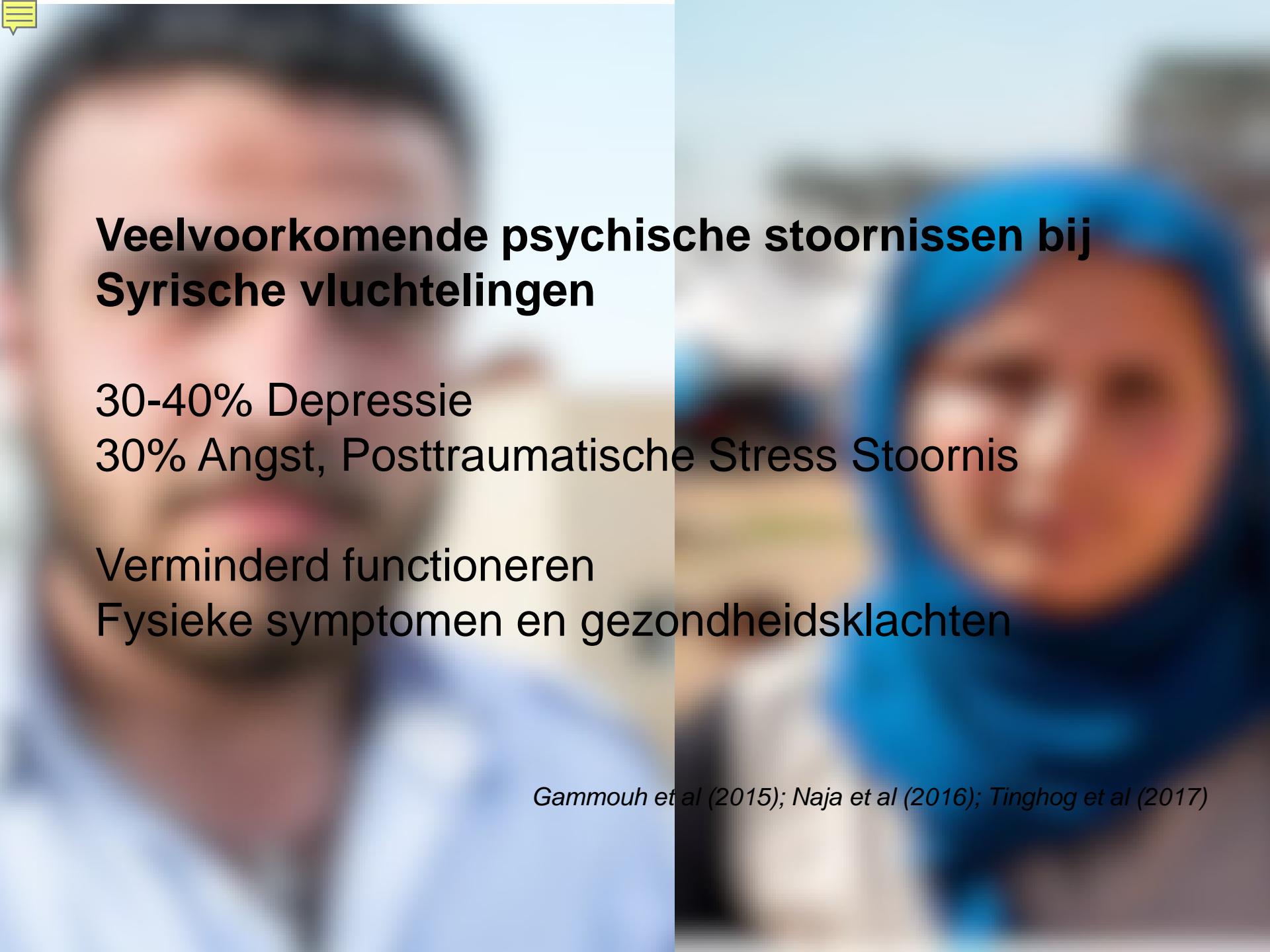
Bron: <http://data.unhcr.org/syrianrefugees/asylum.php>;
Accessed Nov 9 2017

Psychosociale klachten gerapporteerd door Syriers:

- Huisvesting (onzeker, overvol)
- Werk (geen werk, beperkingen, lage betaling, exploitatie en misbruik)
- Familie conflicten
- Vrouwen: ongewenste huwelijksaanzoeken, sexuele intimidatie en misbruik, beperkte bewegingsvrijheid
- Kinderen (kinderarbeid, niet naar school, mishandeling op school)
- Beperkte toegang tot instituties

Veelvoorkomende psychische stoornissen bij Syrische vluchtelingen

30-40% Depressie

30% Angst, Posttraumatische Stress Stoornis

Verminderd functioneren

Fysieke symptomen en gezondheidsklachten

Gammouh et al (2015); Naja et al (2016); Tinghog et al (2017)

Psychologische interventies wereldwijd

Psychologische interventies voor volwassenen in laag- en midden inkomenslanden voor depressie ($d = 1.07$) en angst ($d = 1.25$) significant effectiever dan controle groepen¹

Maar **culturele adaptatie** leidt to sterkere effecten ($d=.32$ /
 $d=.45$)

¹Van 't Hof et al. (2011); ²Griner & Smith (2006); Benish et al. (2011); Harper Shehadeh et al. (2016),

ŞEHİR'LİLERİ TANIYALIM #7

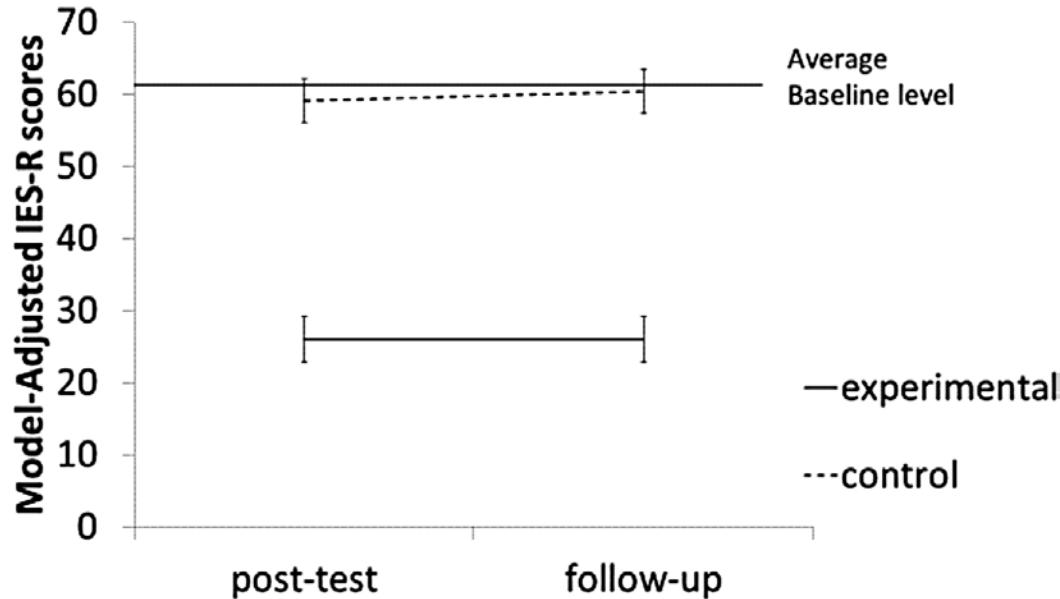
**Psikoloji Bölümü
Yrd. Doç. Dr. Ceren Acartürk**

Boğaziçi Üniversitesi Psikoloji Bölümü mezunu.
Yüksek lisansını Ortadoğu Teknik Üniversitesi,
doktorasını Amsterdam Free Üniversitesi'nde tamamladı.
Araştırma alanları; travma sonrası stres bozukluğu,
kaygı bozuklukları, duygudurum bozuklukları, göç ve akültürasyon.

İSTANBUL
SEHİR
UNİVERSİTESİ

EMDR voor Syrische vluchtelingen in Kilis vluchtelingenkamp in Turkije

70 Syriërs

Randomly assigned
to EMDR or waitlist

Uitkomstmaten:
PTSS symptomen,
depressie

Acarturk, C., Konuk, E., Cetinkaya, M., Senay, I., Sijbrandij, M., Gulen, B., & Cuijpers, P. (2016). *Psychol Med*, 46(12), 2583-2593

Psychologische interventies voor vluchtelingen hergevestigd in hoog-inkomenslanden

14 Gerandomiseerde Gecontroleerde Trials (RCTs):

5 Narratieve Exposure Therapie (NET)

5 Cognitieve gedragstherapie

4 Anders

Effectief in reduceren symptomen van PTSS en depressie,
sterkste evidentiële voor NET

Nosè M, Ballette F, Bighelli I, Turrini G, Purgato M, Tol W, et al. (2017)

Probleem: vluchtelingen
ontvangen meestal geen
psychische zorg

Barrières GGZ interventies voor vluchtelingen:

- Weinig Arabisch-sprekende clinici
- Wachtlijsten
- Geen programma's aangepast aan Syrische taal en cultuur
- Vluchtelingen verhuizen veel
- Beperkte kennis over aanbod GGZ
- Geografie (Duitsland, Zweden)
- Stigma

- Gebrek aan financiële middelen voor langere behandelingen
- Beperkt aantal clinici
- Beperkte beschikbaarheid evidence-based interventies

Task-shifting

Taken origineel uitgevoerd door klinici (psychiaters/psychologen) worden overgedragen aan **niet-specialistische eerstelijns- of nuldelijnsworkers** of **leken**

Minder symptomen depressie en PTSS, en verbeterd algemeen en sociaal functioneren

Problem Management Plus (PM+) programma's:

- ✓ Ontwikkeld door World Health Organization (WHO)
- ✓ Kort, schaalbaar (5 sessies van 90 minuten)
- ✓ Transdiagnostisch
- ✓ Niet-professionele hulpverleners (8-daagse training)
- ✓ Probleemoplossen, stress management, gedragsactivatie, en toegang sociale steun

Versions: Individual, group, young-adolescent (EASE), E-health (Step-by-step)

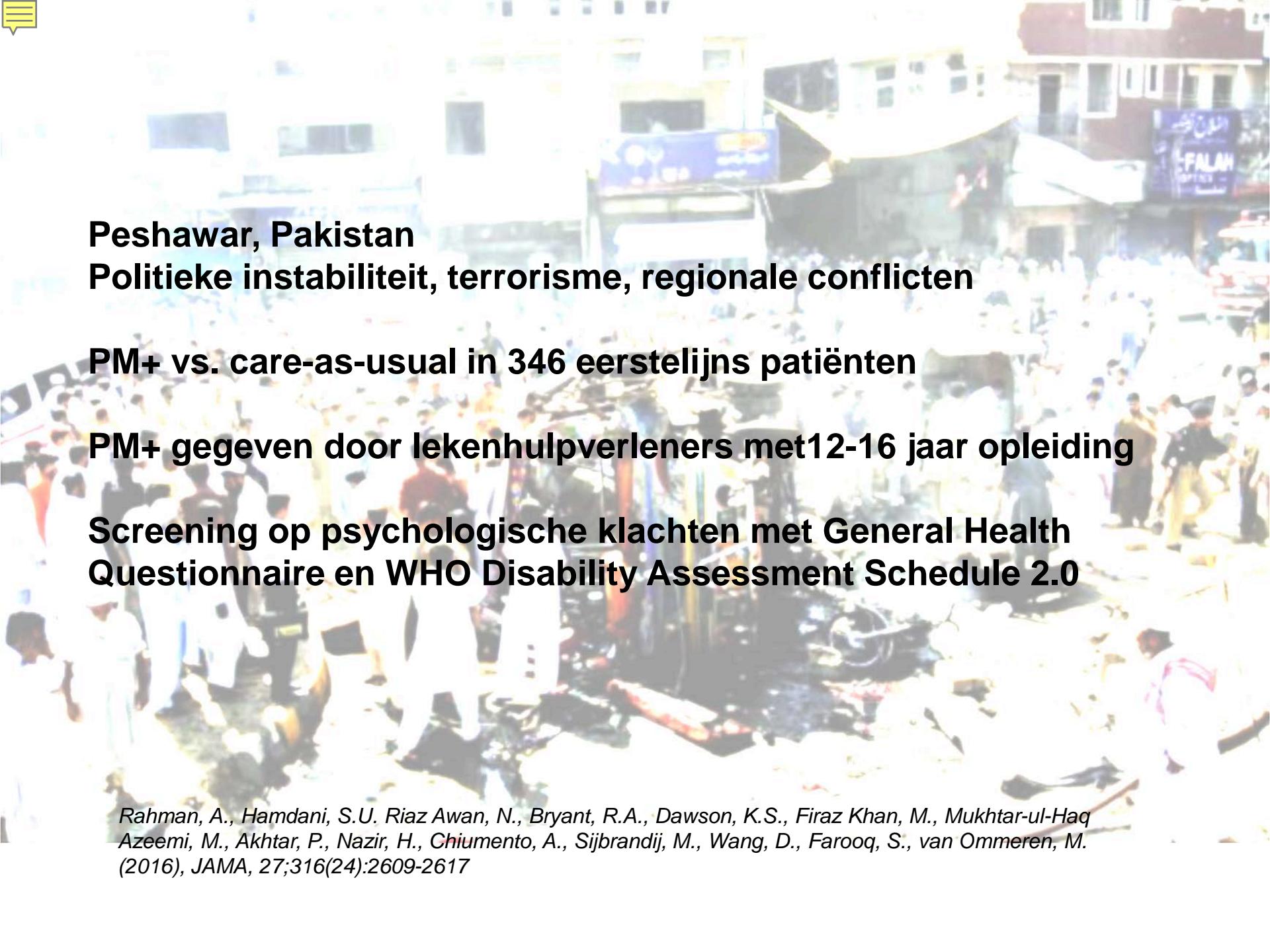

المعالجة المطورة للمشكلات

المُساعدة النفسيّة الفرديّة للبالغين المتضررين من الضيق في المجتمعات المعرضة للمحن

منظمة الصحة العالمية - تجربة ميدانية عامة - الإصدار ٢٠١٦،١
سلسلة من التدخلات النفسية المنخفضة الحدة - ٢

Peshawar, Pakistan

Politieke instabiliteit, terrorisme, regionale conflicten

PM+ vs. care-as-usual in 346 eerstelijns patiënten

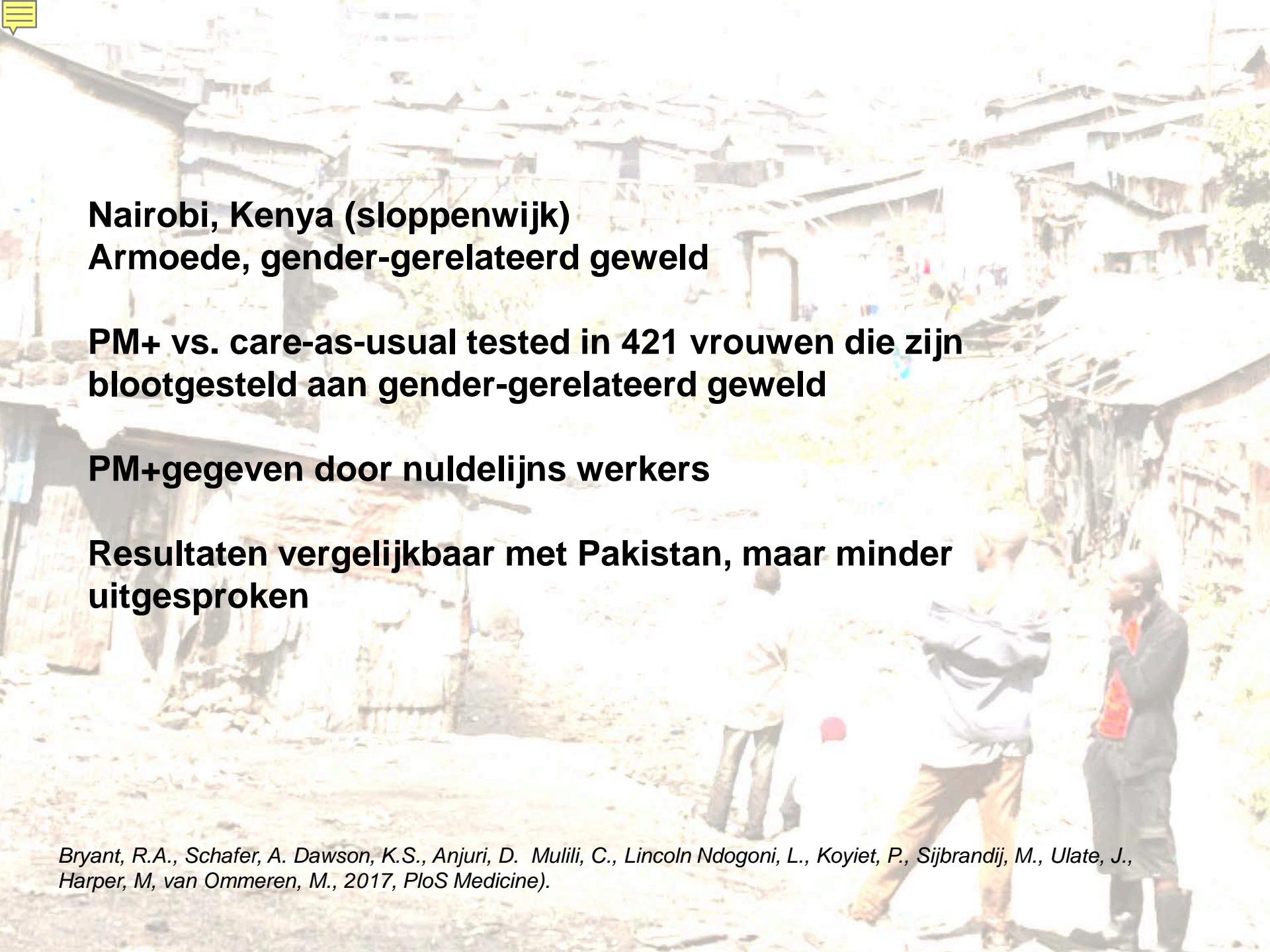
PM+ gegeven door lekenhulpverleners met 12-16 jaar opleiding

Screening op psychologische klachten met General Health Questionnaire en WHO Disability Assessment Schedule 2.0

Rahman, A., Hamdani, S.U., Riaz Awan, N., Bryant, R.A., Dawson, K.S., Firaz Khan, M., Mukhtar-ul-Haq Azeemi, M., Akhtar, P., Nazir, H., Chiumento, A., Sijbrandij, M., Wang, D., Farooq, S., van Ommeren, M. (2016), JAMA, 27;316(24):2609-2617

Resultaten Pakistan (diff. least squares mean/ SD)

Uitkomsten	Posttreatment	Follow-up
Angst (HADS-A)	0.76	0.74
Depressie (HADS-D)	0.91	0.85
Algemeen functioneren (WHODAS 2.0)	0.72	0.67
PTSS symptomen (PCL-5)	0.54	0.63
Zelf-geïdentificeerde problemen (PSYCHLOPS)		0.34

Nairobi, Kenya (sloppenwijk)
Armoede, gender-gerelateerd geweld

PM+ vs. care-as-usual tested in 421 vrouwen die zijn blootgesteld aan gender-gerelateerd geweld

PM+gegeven door nuldelijns werkers

Resultaten vergelijkbaar met Pakistan, maar minder uitgesproken

Bryant, R.A., Schafer, A. Dawson, K.S., Anjuri, D. Mulili, C., Lincoln Ndogoni, L., Koyiet, P., Sijbrandij, M., Ulate, J., Harper, M, van Ommeren, M., 2017, *PloS Medicine*).

Resultaten Kenia (diff. least squares mean/ SD)

Uitkomsten	Posttreatment	Follow-up
Psychische klachten (GHQ-12)	0.67	0.57
Algemeen functioneren (WHODAS 2.0)	0.44	0.21
PTSS symptomen (PCL-C)	0.37	0.26
Zelf-geïdentificeerde problemen (PSYCHLOPS)	1.00	0.67

Opschalen van PM+ voor Syrische vluchtelingen

SCALING UP PSYCHOLOGICAL
INTERVENTIONS WITH
SYRIAN REFUGEES

STRENGTHS

STRENGTHS: Syrian REfugees MeNTal HealTH Care Systems

- EU Horizon2020 project, 2017-2022
- Implementatie van schaalbare WHO programma's in Syrische vluchtelingen in Europa en Midden-Oosten
- Individueel, Groep, Jong-adolescenten (EASE) en smartphone (Step-by-step) versies
- Uitgevoerd door mede-vluchtelingen
- Evaluatie effecten op gezondheidssysteem

8 trials:

Implementatie uitkomsten
getrouwheid, dosis, bereik

Klinische uitkomsten

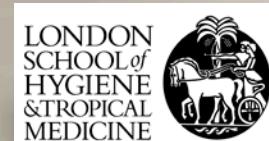
Psychische klachten, algemeen
functioneren, kosten-effectiviteit

**Gezondheidssysteem
uitkomsten**

STRENGTHS Consortium

Coördinator: VU (Marit Sijbrandij & Pim Cuijpers)

Contact:

Marit Sijbrandij
e.m.sijbrandij@vu.nl

www.strengths-project.eu

